

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 71 0 P 172744 17 Rev
Banjaluka: 14.3.2018. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Gorjane Popadić, kao predsjednika vijeća, Senada Tice i Tanje Bundalo, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja „T.o.“ a.d. B.L., ..., zastupanog po punomoćnicima D.K. i V.K., advokatima iz B., ..., protiv tužene M.G. iz B., ..., sada sa prebivalištem u RA, E., H., zastupane po punomoćniku R.S., advokatu iz P., Ulica ..., uz učešće umješaća na strani tužene u osobi „K.o.“ a.d. B.L., Ulica ..., zastupanog po punomoćniku D.P., advokatu iz B., ..., radi izmjene odluke o renti, vrijednost predmeta spora 90.000,00 KM, odlučujući o revizijama tužene i umješaća na strani tužene izjavljenih protiv presude Okružnog suda u Banjaluci broj: 71 0 P 172744 15 Gž od 11.9.2017. godine, na sjednici održanoj 14.3.2018. godine, donio je

PRESUDU

Revizije se odbijaju.

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Banjaluci broj: 71 0 P 172744 13 P od 27.7.2015. godine, izmijenjena je presuda Osnovnog suda u Prijedoru broj: P-280/03 od 9.11.2005. godine, koja je djelimično preinačena presudom Okružnog suda u Banjaluci broj: 011-0-Gž-06-000286 od 27.12.2007. godine, tako što sa danom 15.7.2013. godine prestaje obaveza tužitelja na plaćanje mjesečne rente zbog izgubljene zarade u iznosu od 1.000,00 KM i rente na ime tuđe pomoći i njege u iznosu od 500,00 KM, prema tuženoj M.G..

Obavezana je tužena da tužitelju na ime naknade troškova postupka isplati iznos od 8.130,62 KM, u roku od 30 dana od dana prijema prepisa presude.

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Banjaluci broj: 71 0 P 172744 15 Gž od 11.9.2017. godine, žalba tužene je djelimično usvojena i prvostepena presuda preinačena u dijelu kojim je odlučeno o troškovima postupka, tako što je dosuđeni iznos od 8.130,62 KM snižen na iznos od 6.805,00 KM, dok se u preostalom dijelu žalba tužene i žalba umješaća odbijaju i prvostepena presuda potvrđuje u dijelu odluke o glavnom tužbenom zahtjevu.

Obavezana je tužena da tužitelju na ime naknade troškova žalbenog postupka isplati iznos od 3.334,00 KM, dok je sa preostalim dijelom preko dosuđenog iznosa taj zahtjev odbijen.

Odbijen je zahtjev tužene za naknadu troškova žalbenog postupka u iznosu od 1.535,00 KM, kao i zahtjev umješaća za naknadu ovih troškova u iznosu od 6.267,00 KM.

Tužena revizijom pobija drugostepenu odluku zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se revizija usvoji, pobijana odluka preinači i tužbeni zahtjev odbije ili da se ukine i predmet vrati istom sudu na ponovno suđenje. Tužena je istakla zahtjev za naknadu troškova revizionog postupka u iznosu od 1.535,00 KM.

Umještač revizijom pobija drugostepenu odluku zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se revizija usvoji, pobijana odluka preinači i tužbeni zahtjev odbije ili da se ukine i predmet vrati istom sudu na ponovno suđenje. Umještač je istakao zahtjev za naknadu troškova revizionog postupka u iznosu od 4.387,50 KM.

Odgovor na reviziju nije podnesen.

Revizije tužene i umještača nisu osnovane.

Nesporna je činjenica da su pravosnažnom presudom Osnovnog suda u Prijedoru broj: P-280/03 od 9.11.2005. godine, koja je djelimično preinačena presudom Okružnog suda u Banjaluci broj: 011-0-Gž-06-000286 od 27.12.2007. godine, solidarno obavezani tužitelj „T.o.“ a.d. (koji je tada poslovao pod nazivom „K.-K.“ a.d. B.L.), „K.o.“ a.d. B.L. i Ž.M. (tuženi iz te parnice) da M.G., M.G.1, M.G.2 i D.G. (tužiteljima iz te parnice) isplate naknadu na ime pretrpljene štete povodom saobraćajne nezgode koja se desila 13.12.2000. godine.

Pravosnažnom presudom su tuženi obavezani da na ime naknade nematerijalne štete isplate M.G. iznos od 75.000,00 KM, te da joj na ime mjesečne rente zbog izgubljene zarade plaćaju iznos od 1.000,00 KM i mjesečne rente na ime tuđe pomoći i njege iznos od 500,00 KM, dok za to postoje zakonom propisani uvjeti ili do izmjene odluke. Istom presudom su tuženi obavezani da M.G.1 na ime naknade nematerijalne štete isplate iznos od 22.000,00 KM, M.G.2 iznos od 10.000,00 KM i D.G. iznos od 10.000,00 KM.

Protiv pravosnažne drugostepene odluke reviziju je izjavio tuženi „K.-K.“ a.d. B.L., koja je odbijena presudom ovog suda broj: 118 0 P 000503 08 Rev od 1.9.2010. godine.

Polazeći od ovih činjenica, prvostepeni sud je odbio prigovore aktivne i pasivne legitimacije, cijeneći da tužitelj ima legitimaciju jer je vršio isplate dosuđenih naknada, a tužena jer su te naknade isplaćivane u njenu korist.

Prigovor mjesne nenadležnosti sud je odbio pozivom na odredbu člana 32. stav 2. i 3. ZPP.

Prvostepeni sud je našao utvrđenim, što stranke i ne osporavaju, da je u vrijeme štetnog događaja (13.12.2000. godine) najniža osigurana suma na koju je vlasnik, odnosno korisnik motornog vozila, bio dužan da zaključi ugovor po osnovu osiguranja za štete pričinjene trećim licima upotrebom motornog vozila, iznosila 275.000,00 KM (Odluka Vlade Republike Srpske broj: 02/1-20-458/99, objavljena u „Službenom glasniku RS“, broj: 14/99).

Prvostepeni sud cijeni neosnovanim prigovor tužene i umještača da se u ovoj parnici nije moglo raspravljati o prekoračenju limita osiguranja jer se o tome nije raspravljalo u parnici broj: P-280/03, smatrajući da po članu 196. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, broj: 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, te „Službeni glasnik RS“, broj: 17/93 do 74/04 -u daljem tekstu: ZOO)

prekoračenje limita osiguranja predstavlja okolnost nastalu nakon donošenja odluke o plaćanju rente i osnov je za izmjenu ranije odluke.

Ocjenom dokaza izvedenih od strane tužitelja, a posebno nalaza vještaka ekonomske struke T.Z. od 26.2.2015. godine, prvostepeni sud nalazi utvrđenim da je tužitelj isplatio tuženoj M.G. po osnovu rente zbog nesposobnosti za rad i izgubljene zarade iznos od 173.470,50 KM, po osnovu rente na ime tuđe pomoći i njege iznos od 45.000,00 KM i na ime naknade nematerijalne štete iznos od 75.000,00 KM, tj. ukupno 293.470,50 KM (prvostepeni sud je dobio pogrešan zbir od 252.970,00 KM).

Prema nalazu vještaka oštećenima M. i D.G. isplaćena je ukupna naknada u iznosu od 20.000,00 KM, a oštećenju M.G.1 iznos od 13.333,33 KM.

Sve uplate od strane tužitelja (ukupni iznos glavnog duga od 326.803,50 KM), izvršene su zaključno sa 6.6.2012. godine.

Vještak je u nalazu utvrdio da je umješač „K.o.“ a.d. B.L., u periodu od 1.6.2012. godine do 28.2.2015. godine, tuženoj M.G. isplatio po osnovu rente zbog nesposobnosti za rad i izgubljene zarade, iznos od 32.000,00 KM i po osnovu rente na ime tuđe pomoći i njege, iznos od 16.000,00 KM.

Po stavu prvostepenog suda, tuženoj i drugim oštećenim iz istog štetnog događaja isplaćena je naknada štete u iznosu koji prelazi propisani limit osiguranja od 275.000,00 KM, pa je pozivom na odredbu člana 196. ZOO, u vezi sa članom 38. i 68. Zakona o osiguranju imovine i lica („Službeni glasnik RS“, broj: 14/00 – u daljem tekstu: ZOIL), odlučio kao u izreci.

Drugostepeni sud u cijelosti prihvata činjenična utvrđenja i pravne zaključke prvostepenog suda, iz kog razloga odbija žalbe tužene i umješača i potvrđuje prvostepenu presudu u odnosu na odluku o glavnoj stvari.

Istaknuti žalbeni prigovor mjesne nenadležnosti, drugostepeni sud je odbio pozivom na odredbu člana 29. ZPP, ukazujući na činjenicu da tužena M.G. ima prebivalište u V. (drugačije nije dokazano) koji teritorijalno pripadaju Gradu B. i podpada pod nadležnost prvostepenog suda. Po ocjeni suda nema mjesta primjeni odredbe člana 32. ZPP jer se ne radi o vanugovornoj odgovornosti za štetu.

Drugostepeni sud je odbio i žalbeni prigovor o povredi odredbe člana 358. ZPP, jer je tužitelj podneskom od 9.4.2015. godine povukao prijedlog za izuzeće sudije istaknut u podnesku od 6.4.2015. godine.

Prema shvatanju drugostepenog suda, solidarna odgovornost tuženih (član 414. ZOO) ne povlači za sobom i nužno jedinstveno suparničarstvo (član 366. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj: 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13-u daljem tekstu: ZPP), jer se u konkretnom „solidarnost proteže do limita osiguranja“ zbog čega se u ovoj parnici odlučuje samo o obavezi tužitelja, ali ne i o obavezi ostalih tuženih koji su solidarno obavezani presudom Osnovnog suda u Prijedoru broj: P-280/03 od 9.11.2005. godine.

Drugostepeni sud nije prihvatio osnovanim žalbeni prigovor tužene i umješaća da se tužitelj ne može pozivati na limit pokrića, kao osnov za ukidanje dosuđene rente, jer to nije činio u parnici u kojoj je renta dosuđena, odnosno jer nije „zahtjevao da se njegova odgovornost ograniči do iznosa od 275.000,00 KM“. Ovo iz razloga, kako cijeni drugostepeni sud, što predmet tužbenog zahtjeva nije utvrđivanje visine limita pokrića, već prestanak obaveze tužitelja „zbog iscrpljene sume pokrića“ u skladu sa odredbom člana 196. ZOO.

Drugostepeni sud je u smislu odredbe člana 217. stav 2. ZPP otvorio raspravu radi dopune nalaza vještaka, koja dopuna je sačinjena 2.6.2017. godine. Na osnovu dopune nalaza, drugostepeni sud utvrđuje da je tužitelj, zaključno sa 6.6.2012. godine, na „ime glavnog duga“ svim oštećenima uplatio ukupni iznos od 290.647,60 KM (od čega tuženoj M.G. 265.990,00 KM), dok je umješać zaključno sa 30.5.2017. godine, tuženoj po osnovu dosuđene rente isplatio ukupno 88.500,00 KM.

Drugostepena odluka je pravilna.

Neosnovani su revizioni prigovori, isticani i u žalbama tužene i umješaća, a koji se odnose na prigovor aktivne i pasivne legitimacije, mjesne nenadležnosti i povredu odredaba o suparničarstvu. U tom dijelu ovaj sud, kao pravilne, prihvata navode iz obrazloženja pobijane odluke.

Kako pravilno zaključuje drugostepeni sud, tužena M.G. nije dokazala da nema prijavljeno mjesto prebivališta u Verićima, kako je označena njena adresa u tužbi, a tu činjenicu je mogla dokazati dostavljanjem odgovarajućeg uvjerenja od strane javnog organa nadležnog za registraciju prebivališta fizičkih lica (CIPS).

Pravilno je odbijen prigovor aktivne i pasivne legitimacije stranaka u ovoj parnici, jer je nesporno da je tužitelj kao tuženi obavezan na isplatu naknade, uključujući i rentu, a da je tužena M.G. bila nosilac tog prava.

Tuženi iz predmeta broj: P-280/03 (K.-K.“ a.d. B.L., „K.o.“ a.d. B.L. i Ž.M.) nisu u toj parnici imali procesni položaj nužnih jedinstvenih suparničara, već običnih suparničara, bez obzira što štetnik i osiguravač solidarno odgovaraju (ako budu zajedno utuženi) oštećenom licu za pretrpljenu štetu. Spor se prema njima ne mora riješiti na jednak način, niti to nužno zahtijeva priroda njihovog pravnog odnosa. Zato za njih vrijedi pravilo iz člana 365. ZPP, a ne iz člana 366. kako smatraju revidenti, jer su oštećeni kod ostvarivanja svog prava na naknadu štete mogli zasebno da tuže svakog od njih i prema svakom ostvari zasebnu presudu.

S obzirom na to da se, u konkretnom slučaju, radi o ugovornom osiguranju, prava i obaveze koje nastaju iz tog ugovora prosuđuju se u okviru zakona, ugovora i pravila osiguranja tužitelja. Između stranaka je sporno do kog iznosa odgovara tužitelj kao osiguravač, tj. da li je isplata iscrpljena ugovorena suma osiguranja i da li se time ugasila obaveza tužitelja da i dalje plaća dosuđenu rentu u korist tužene.

Renta, kao oblik naknade štete, normirana je u članu 188. ZOO, koji sadrži pravilo da se u slučaju smrti, tjelesne povrede ili oštećenja zdravlja, naknada određuje, po pravilu, u obliku novčane rente, doživotno ili za određeno vrijeme (stav 1). Novčana renta dosuđena na ime naknade štete plaća se mjesečno unapred, ako sud ne odredi šta drugo (stav 2.).

U članu 195. stav 2. ZOO, propisano je, „ ako povrjeđeni zbog potpune ili djelimične nesposobnosti za rad gubi zaradu, ili su mu potrebe trajno povećane, ili su mogućnosti njegovog daljeg razvijanja i napredovanja uništene ili smanjene, odgovorno lice dužno je plaćati povrijeđenom određenu novčanu rentu, kao naknadu za tu štetu“. Sud može na zahtjev oštećenika za ubuduće povećati rentu, a može je na zahtjev štetnika smanjiti ili ukinuti, ako se znatnije promjene okolnosti koje je sud imao u vidu prilikom donošenja ranije odluke (član 196. ZOO).

Odredbom člana 940. stav 1. ZOO propisano je da u slučaju osiguranja od odgovornosti, osiguravač odgovara za štetu nastalu osiguranim slučajem samo ako treće lice zahtjeva njenu naknadu, što je ovdje nesumnjivo slučaj jer je povodom tog zahtjeva vođena posebna parnica.

U slučaju osiguranja od odgovornosti, oštećeno lice može zahtjevati neposredno od osiguravača naknadu štete koju je pretrpjelo događajem za koji odgovara osiguranik, ali najviše do iznosa osiguravčeve obaveze (član 941. stav 1. ZOO).

Nesporna je činjenica da je tužena kao treće lice u saobraćajnoj nezgodi, pretrpjela teške tjelesne povrede koje za posljedicu imaju njenu 100 % invalidnost (povreda kičmene moždine). Tuženoj je, pored nematerijalne štete, pravosnažnom presudom dosuđeno pravo i na doživotnu rentu (član 188. stav 1. ZOO) u mjesečnim iznosima (stav 3.), na ime nesposobnosti za rad i izgubljene zarade i na ime tuđe pomoći i njege.

Tužbom podnesenom 15.7.2013. godine, tužitelj traži da se utvrdi da je sa danom utuženja prestala njegova obaveza na plaćanje dosuđene rente u korist tužene, jer je iscrpljena suma osiguranja.

U vrijeme nastanka štetnog događaja na snazi je bio ZOIL, koji je odredbom člana 58. tačka 2. propisivao da se po zakonu obavezno osiguravaju vlasnici, odnosno korisnici motornih i priključnih vozila od odgovornosti za štete pričinjene trećim licima, a članom 68. stav 1. da najniže osigurane sume na koje je vlasnik, odnosno korisnik motornog vozila dužan da zaključi ugovor o osiguranju od autoodgovornosti određuje Vlada Republike Srpske. Sume iz stav 1. ovog člana, posebno se određuju za štete na licima, a posebno za štete na stvarima i to odvojeno za autobuse i teretna vozila od ostalih motornih vozila (stav 2.).

Pravilno je utvrđenje nižestepenih sudova da je u vrijeme nastanka štetnog događaja (13.11.2000. godine), najniža suma osiguranja od autoodgovornosti za štete pričinjene trećim licima iznosila 275.000,00 KM, prema Odluci Vlade Republike Srpske broj: 02/1-20-458/99 koja je stupila na snagu 15.6.1999. godine, te da utvrđena šteta za sve oštećene iz istog štetnog događaja, na taj dan, nije prelazila najniži iznos osigurane sume.

Prema nalazu i dopuni nalaza vještaka, iznos isplaćen na ime glavnog duga po štetnom događaju, u ukupnom zbiru od 379.147,60 KM, od čega je iznos od 290.647,60 KM isplaćen do 6.6.2012. godine, a iznos od 88.500,00 KM do 30.5.2017. godine, prelazi najniži iznos sume osiguranja koji je važio na dan štetnog događaja.

Kada naknada na ime oblika štete, uključujući i rentu, prijeđe visinu osigurane sume do koje odgovara zajednica osiguranja na temelju obaveznog osiguranja od autoodgovornosti, osiguravač može zbog te novonastale okolnosti tužbom tražiti izmjenu (ukidanje) odluke u pogledu dalje isplate rente, što je saglasno odredbi člana 196. u vezi sa odredbom člana 941. stav 1. ZOO. Obaveza osiguravača ne može biti veća od iznosa na koji se obavezao zaključenjem ugovora i izdavanjem polise osiguranja, a u skladu sa pozitivnim propisima koji su propisivali najnižu sumu osiguranja za štete pričinjene trećim licima. Samo štetnik (osiguranik) odgovara prema oštećenom bez ograničenja.

Kako pravilno nalazi drugostepeni sud, u ovoj parnici nije riječ o prigovoru koji se odnosi na utvrđenje visine sume osiguranja, već o prigovoru da je isplatama iscrpljena ugovorena suma osiguranja, zbog čega je neosnovano pozivanje revidenata na odluku ovog suda broj: 118-0-Rev-09-000 088 od 8.7.2009. godine i ukazivanje da se nije moglo raspravljati o pokrivenosti sume osiguranja izvršenim uplatama na temelju pravosnažne sudske odluke.

Odredbe Zakona o obaveznim osiguranjima u saobraćaju („Službeni glasnik RS“, broj: 82/15), na koji zakon se revizija tužene poziva, obavezna suma osiguranja podignuta je na iznos od 1.000.000,00 KM (član 30. stav 1. tačka 1.), odnosno na iznos od 1.500.000,00 KM (član 30. stav 2.), ali taj zakon nema uticaja na rješavanje konkretnog spornog odnosa. Kasnije izmjene zakonskih propisa kojima se suma osiguranja uvećava ne dovode do povećanja obima obaveze osiguravača, jer je on vezan za zaključen ugovor i jer odredbe ovog zakona nemaju retroaktivni karakter.

Odredba člana 196. ZOO dozvoljava izmjenu odluke o renti samo ubuduće, tj. najranije od podnošenja zahtjeva za izmjenu (ukidanje) prijašnje pravosnažne sudske odluke kojom je odlučivano o renti. Iz nalaza vještaka proizilazi da je suma osiguranja prekoračena isplatama prije utuženja, pa pobijana odluka kojom je utvrđeno da se renta ukida od dana utuženja nije, kako tvrdi revizija umješaća, protivna odredbama člana 216. ZOO.

Slijedom navedenog, primjenom odredbe člana 248. ZPP, odlučeno je kao u izreci.

Predsjednik vijeća:
Gorjana Popadić

Za tačnost otpravka ovjerava
rukovodilac sudske pisarnice
Amila Podraščić